Romaanitko turhia?

20.1.2022

Kun korona sulkee monia harrastusmahdollisuuksia, on hyvä muistaa, että kirjat avaavat ovet uusiin maailmoihin. Hyvä romaani on usein mainio vaihtoehto nettisurffailulle tai televisiolle. Se vie ajatukset mukanaan, voimaannuttaa ja antaa ajattelemisen aihetta. Kirjalla voi olla monta funktiota. Se viihdyttää sekä antaa informaatiota ja elämyksiä. Parhaassa tapauksessa hyvää kirjaa ei malta laskea käsistään.

Fiktiostakin voi oppia

Romaanien kuvitellaan usein olevan vain tapa tappaa aikaa. Monesti ne kuitenkin avaavat uusia maailmoja ja muovaavat maailmankuvaa. Moni klassikko, kuten vaikka Jean-Paul Sartren Inho, on enemmän kuin romaani. Se on maailmankuvaa muovaava ja filosofista pohdintaa sisältävä kirja. Yhtä lailla romaanin siivin voi päästä vieraisiin galakseihin tai menneiden aikojen maailmoihin.

Ajatus siitä, että tietoa löytyy vain tietokirjoista ei sinänsä pidä paikkaansa. Itse asiassa, kun asiaa tarkastellaan esimerkiksi informaatiotutkimuksen näkökulmasta, niin romaanitkin voivat olla tiedonlähteitä. Ne sisältävät informaatiota eri asioista ja tietyissä tapauksissa niiden sisältö on hyvinkin tarkkaan eri tyyppisiin faktoihin perustuvaa. Esimerkiksi Ken Follettin keskiaikaan sijoittuvien romaanien ajankuva ja historialliset yksityiskohdat ovat varsin paikkansapitäviä ja niiden taustat on tutkittu huolellisesti. Myös kaunokirjallisuus toimii siis informatiivisena lähteenä eri asioista, vaikka emme usein sitä tiedostakaan.

Viihteellä on väliä

Joskus viihteellisemmäksi luokitellusta kirjallisuudesta, kuten vaikka dekkareista, kuulee puhuttavan kevyenä ja toisarvoisena kirjallisuutena. Esimerkiksi dekkari voi kuitenkin olla hyvinkin monitasoinen kaunokirjallinen teos, se on vain puettu jännityskirjan muotoon. Ajatellaanpa vaikka Umberto Econ Ruusun nimeä, Raymond Chandlerin klassisia dekkareita ja Maj Sjöwallin ja Per Wahlöön vuosina 1965-1975 kirjoittamia tiedostavia poliisiromaaneja, joiden poliittinen tendenssi toi esiin kansankodin pahoinvoinnin.

Ja vaikka kirja ei olisi niin monitasoinen tai pohdiskeleva, se voi silti antaa lukijalleen paljon. Oikea kirja, oikealle lukijalle, kuten kirjastoteoreetikko Ragnathan totesi aikoinaan. Jossain tilanteessa esimerkiksi kevyempikin teos voi antaa mahdollisuuden rentoutua ja unohtaa arjen murheet.

Ari Haasio, yliopettaja, SeAMK